

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Andra kammaren.

Nr 82.

Tisdagen den 30 maj.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 23 och den 24 innevarande maj.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsmannen herr Karl Lindmark i Drängsmark, Byske, till följd av nervös kraftnedsättning är oförmögen deltaga i riksdagsarbetet, intygar på heder och samvete

Drängsmark, Byske den 25 maj 1916.

Herman Nilson,
provinsialläkare.

§ 3.

Herr talmannen meddelade, att enligt överenskommelse mellan kamrarnas talmän gemensamma voteringar angående av kamrarna godkända voteringspropositioner komme att äga rum den 6 samt i mån av behov jämväl den 8 nästkommande juni.

§ 4.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Svar å interpellation.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet V e n n e r s t e n, som förorde: Herr talman, mina herrar! Med kammarens tillstånd har herr Lithander till mig framställt följande frågor:

1:o) Har regeringen för avsikt att till innevarande års riksdag framlägga proposition, som avser att genom åtgärder till befrämjande av inhemsk sulfitspritindustri göra oss oberoende av utländskt motorbränsle?

2:o) Skulle så icke vara förhållandet, har regeringen då för avsikt att låta slutföra de eventuellt ännu återstående arbeten som

Andra kammarens protokoll 1916. Nr 82.

1

Svar å interpellation.
(Forts.)

krävas för utarbetande av en dylik kunglig proposition, så att denna må kunna till en tidig dato föreläggas nästkommande riksdag?

Till svar härå anholder jag att få lämna följande redogörelse för sulfitspritrågens nuvarande läge.

I april 1914 anmälde kommerskollegium, att kollegium igångsatt en utredning beträffande de åtgärder, som från det allmännas sida kunde vidtagas för främjande av sulfitsprittillverkningen och särskilt på vad sätt sulfitspriten såsom motorbränsle kunde skyddas mot den överväldigande konkurrens, som utan sådant skydd kunde förväntas från de mäktiga ekonomiska intressen, som stå bakom handeln med bensin. För utredningens bedrivande begärde och erhöi kollegium bemyndigande att tillkalla för ändamålet erforderliga sakkunniga. Såsom sådana tillkallades därefter i början av juni 1914 ingenjörerna C. A. Ståhlacke och C. E. L. Hubendick samt i oktober månad samma år byråchefen i Socialstyrelsen L. P. T. Rabenius.

Resultatet av den sålunda igångsatta utredningen har kollegium överlämnat i ett den 21 april 1915 dagtecknat utlåtande. Som bilagor till detta äro fogade yttranden av de tillkallade tekniska sakkunniga. Ingenjör Ståhlacke har sålunda lämnat en framställning av sulfitsprittillverkningens teknik, ekonomi och framtidsutsikter samt ingenjör Hubendick en redogörelse för sulfitsprits användbarhet som motorbränsle samt vid uppvärmning och belysning.

De huvudsakligaste hindren för en önskvärd avsättning av sulfitspriten i vårt land har kommerskollegium ansett vara att finna

dels i förhållandena på den inhemska spritmarknaden,

dels i priset på bensin och den hotande konkurrensen från de mäktiga intressen, som kontrollera handeln med sistnämnda vara.

Beträffande förhållandena på den inhemska spritmarknaden erinrar kollegium om den konkurrens, som sulfitspriten har att upptaga med den denaturerade sprit, som framställles av potatis, säd eller dylikt.

Kollegium har emellertid sökt finna utväg till förebyggande av denna konkurrens. Vid övervägandet av de åtgärder, som härvid kunde befinnas lämpliga, har kollegium utgått från den huvudprincipen, att tillverkningen och försäljningen av denaturerad sprit för motordrift och andra tekniska ändamål borde, så långt detta vore möjligt, reserveras åt sulfitsprittfabrikerna, under det att dricksprittillverkningen borde förbehållas potatisbrännerierna. Kollegium anser det därför vara nödvändigt, att staten får medel i sin hand att kraftigare än vad nu kan ske reglera tillverkningen överhuvud av industrisprit, och föreslår för detta ändamål erforderliga författningsändringar. Kollegium avser bl. a., att brännvinstillverkare, om han vid sitt bränneri vill denaturera där tillverkat brännvin, skall hos Kungl. Maj:t söka tillstånd därtill. Kungl. Maj:t skall därefter fastställa den mängd brännvin, som för varje år med skattefrihet må vid bränneriet denatureras. Tillverkning av sprit i samband med framställning av sulficellulosa skulle dock ej underkastas

sådan begränsning till viss årskvantitet och skulle sulfitspriten så-
lunda få denatureras i obegränsad myckenhet.

Med avseende å den från bensinen hotande konkurrensen framhåller kollegium, att enligt de sakkunnigas utredningar avsättning av större mängder sulfitsprit endast kan tänkas erhållas såsom motorbränsle och då i konkurrens med bensin. Utredningarna visa vidare, att sulfitspritsens tillverkningspris är så högt, att motordrift med densamma är ekonomiskt tänkbar endast vid ett bensinpris av 27 öre per liter eller därutöver. Med hänsyn härtill anser kollegium den enda utvägen för uppdrivandet av en svensk tillverkning av motorbränsle vara att åsätta en lämpligt avpassad tull å bensin. Kollegium föreslår en tull av 14 öre per liter bensin.

Sedan detta av kommerskollegium avgivna utlåtande blivit tillgängligt, har frågan om sulfitspritsens tillgodogörande emellertid i viss mån råkat i annat läge, nämligen genom det av nykterhetskommittén den 31 jan. 1916 avgivna betänkande med förslag till förordning angående tillhandahållande av skattefri sprit samt alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring. Häri föreslår nykterhetskommittén bl. a. införandet av statsmonopol å handeln med skattefri sprit, d. v. s. sådan sprit, som icke avses till förtäring. Enligt kommitténs förslag skall förbud utfärdas mot sulfitspritsens användning som förtäringssprit och skulle sålunda all inhemsk handel med sulfitsprit falla under monopolet. Kontrollstyrelsen skulle fungera som organ för monopolet. Kungl. Maj:t skulle årligen fastställa, huru mycket sprit kontrollstyrelsen skulle äga inköpa. Inköpspriset skulle fastställas av en spritnämnd. Därjämte föreslås införandet av detaljerade bestämmelser med avseende å sättet för den denaturerade spritsens tillhandahållande i allmänna marknaden.

Över dessa av kommerskollegium och nykterhetskommittén avgivna förslag, vilka med avseende å sulfitspriten kunna sägas i viss mån korsa varandra, hava yttranden infordrats från kontrollstyrelsen. Över kommerskollegii utlåtande har dessutom generaltullstyrelsen anbefallts avgiva yttrande, varjämte nykterhetskommitténs betänkande remitterats ut till Konungens befallningshavande i samtliga län och överståthållarämbetet i Stockholm.

Ärendet har även varit under behandling vid svenska cellulosa-föreningens allmänna möte innevarande månad.

De utredningar, som sålunda pågå beträffande sulfitspritsens tillgodogörande, skola, såvitt på mig ankommer, bedrivas med all skyndsamhet, så att frågan må snarast möjligt kunna upptagas till avgörande. Huruvida proposition i ämnet kan bli avlåten till 1917 års riksdag, tilltror jag mig, på utredningens nuvarande ståndpunkt, ej att bedöma.

Till sist vill jag försäkra den ärade interpellanten om mitt livliga intresse för en god lösning av den betydelsefulla frågan.

Härpå yttrade

Herr Lithander: Herr talman, mina herrar! Jag skall

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

be att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framföra mitt tack för det svar, han nu har givit på de tvenne frågor, som jag med kammarens tillstånd fått göra honom.

Det har särskilt glatt mig att höra, att denna fråga i alla fall är föremål för ett verkligt och stort intresse. Man hade nämligen en känsla av att denna fråga trots sin vikt dock fått tillhöra dem, som av olika anledningar skjutits tillbaka. Om man tänker på den oerhört stora arbetsbörda, som påvilat Kungl. Maj:t under senare tider och förresten under hela den tid, regeringen suttit, kan man ju förstå, att det måste vara många frågor, som icke kunna tränga sig fram. Av det svar vi fått i dag, framgår ju emellertid, att intresse för saken föreligger. Man skulle ju kunna tycka, att när kommerskollegium så tidigt som i april 1915 hade denna fråga fullt utredd och lagförslag utarbetat, man dock skulle kunnat få ett lagförslag framlagt, ty detta är ju på intet sätt någon politisk fråga.

Vad som härvid är viktigt är icke blott, att man i det ögonblick, då det behöves, har sprittillverkningen ordnad med allt vad därtill hör, utan för att det hela skall bli effektivt, kräves det vissa maskinella omändringar på motorerna, om man skall kunna fullt utnyttja fördelarna med det nya bränslet. Det är därför som ett dröjsmål i denna fråga är så riskabelt, och det kan till sina verkningar bli skadligt, ja ödesdigert rent av för oss, därest vi vid ett krigsutbrott skulle stå utan detta drivmedel. Vi ha hittills lyckats få in i små ransoner så mycket bensen att våra förbränningsmotorer icke behöft stanna, men det är en förknappning, som vid ett kritiskt tillfälle ingalunda kan vara önskelig. Det går ju för sig att dragas med olägenheterna av detta, när det gäller det normala behovet under djupaste fred, men jag vill ställa den frågan till herrarna: Var skulle vi vara, om vi vid ett krigsutbrott ett-tu-tre bleve ställda utan denna förnödenhetsvara och utan möjlighet att då hastigt kunna öka uttillverkningen och än mindre att göra erforderliga ändringar på de motorer, som skulle drivas med det nya bränslet? Vi ha sett ute i världskriget, vilken roll automobilerna spela, och det synes mig, att detta borde vara en stark sporre för oss att om möjligt övervinna de olägenheter, som på ett tidigare datum tvivelsutan förefunnits, för att få fram ett beslut i denna fråga.

Det framgår av detta att vi på en viktig punkt dock icke äro vare sig ekonomiskt eller reellt oberoende av utlandet, och det synes mig vara en synnerligen viktig sak. Sedan finnes det ju även en annan synpunkt. Detta motorbränsle har ju visserligen icke varit föremål för någon oerhört stor import, men det är dock ett område, där vi till fromma för vår nationalekonomi skulle kunna frigöra oss från utlandet; det är ett område bland många, där vi så fort sig göra låter böra lita till egna resurser.

Jag ber emellertid få upprepa mitt tack till herr statsrådet och samtidigt uttrycka den förhoppningen att förslag angående denna fråga i alla fall skall kunna föreligga om möjligt vid nästa års riksdag och på så tidigt skede, att icke den riksdagen skall behöva gå till ända, utan att frågan vunnit en verklig lösning.

§ 5.

Föredrogs, men blevo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, statsutskottets utlåtanden och memorial nr 128—132, bankoutskottets utlåtanden nr 52—54 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 97.

§ 6.

Vidare föredrogs jordbruksutskottets memorial, nr 98, angående ersättning till kanslisekreteraren L. Berglöf, vilken såsom särskild fördragande och sekreterare biträtt utskottet vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition angående åtskilliga med den pågående avvittringen inom Västerbottens läns lappmark sammanhängande förhållanden samt en i ämnet väckt motion; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 7.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial, nr 99, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående försäljning av den inom staden Marstrands hamnområde belägna Hedvigsholmen eller Kvarnholmen m. m.

§ 8.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 13, som nu föredrogs, bordlades åter.

§ 9.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för telegrafverkets räkning av en fastighet i Flen;

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående engångskostnader för försvaret; och

nr 175, i anledning av väckt motion angående förnyad utredning rörande hela flottstationsfrågan; samt

från lagutskottet:

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik samt till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 15 § strafflagen;

nr 180, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning om automobiltrafik, dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 181, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i inmutningsrätten, dels ock en i anledning därav väckt motion;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av sista stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande tillägg till lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910;

nr 184, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om sammanläggning i vissa fall av fastigheter å landet; och

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkande, nr 32, angående vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften; och

lagutskottets utlåtande, nr 44, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation m. m. dels ock i anledning därav väckta motioner.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,58 e. m.

In fidem
Per Cronvall.